

Јордан ЦЕКОВ-ДАНЕ

ЗЕМСКОТО СОВЕТУВАЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА СКОЈ ВО ГИМНАЗИИТЕ ВО МАКЕДОНИЈА 1942 ГОДИНА

Како резултат на многостраната политичка работа на КПЈ меѓу средношколската младина во времето од 1937 година до капиталуцијата на монархофашистичка Југославија, во сите полни гимназии во Македонија се формирани организациите на СКОЈ¹⁾ кои, набргу потоа, со бројни акции за средношколски права²⁾ стануваат составен дел на широкиот фронт на прогресивните сили, кои водат борба против експлоатација и национално угнетување, наспроти нараснувачката фашистичка опасност, која се закажува врз независноста на Југославија. Во таа борба учениците-соевци: Македонци, Срби, Црногорци, Албанци и др. ги афирмираат своите определби³⁾ против фашистички определените ученици, кои уживаат отворена поддршка на школската власт.

Постоењето на организациите на СКОЈ во гимназиите во Македонија го почувствувала и самата школска и полициска власт⁴⁾, пред сè преку акциите за средношколските права и преку настапите и прогресивните појави со дискусиите на состаноците на литературните дружини⁵⁾, потоа преку судирите со учениците организирани во фашистичката организација „Збор“ и преку борба за преземање во „свои раце“ на ученичките здру-

1) Miroljub Vasić, *Revolucionarni omladinski pokret u Jugoslaviji 1929—1941*, Narodna knjiga — Institut za savremenu istoriju, Beograd 1977, str. 479, 618.

2) Исто, стр. 618.

3) АРП, МФ—72/293 (359), Акт на МУП пов. бр. 11266 од 9. III. 1938 — до Министерството на просветата.

4) Исто.

5) Miroljub Vasić, *Revolucionarni omladinski pokret u Jugoslaviji 1929—1941*, str. 480, 618; Živomir Stanković, *Borbени put SKOЈ-a, Mlado pokolenje*, Beograd, 1961, str. 178.

женија и разните видови активности како: раководењето со литературните дружини, библиотеките, феријалниот сојуз, ученичките трезвечки здруженија, сидните новини, организирањето културно-забавни приредби⁶⁾ и др.

Во периодот 1937—1941 година фашизираната школска и полициска власт се убедила во постоењето и дејствувањето на организациите на СКОЈ во гимназиите и во нивните осведочени антифашистички определби, така што тие определби и дејствувања биле причини и за разни прогони⁷⁾, сослушувања и истерувања на учениците-скоевци од гимназиите со и без право на упис во други гимназии, а некои ученици биле исклучувани без право на приватно полагање испити, што се сметало за најстрога казна⁸⁾. Овој период од четири години КПЈ, преку месните комитети на СКОЈ⁹⁾, правилно го искористува за работа со учениците и успева во гимназиите да внесе социјалистичка свест¹⁰⁾. Како резултат на таа четиригодишна работа организационата основа на СКОЈ во гимназиите станала доста широка и добро поставена: голем број ученици, особено во скопските гимназии, кумановската, велешката, битолската, прилепската и др. биле опфатени и организирани во СКОЈ и во акциите за средношколските права постигнувале охрабрувачки резултати кои, од друга страна, ветувале нови успеси. Така организационо поставен и зајакнат СКОЈ во гимназиите во Македонија ги дочекал деновите на фашистичката окупација на земјата.

Во септември 1941 година започнала новата 1941/42 учебна година. Бугарската фашистичка школска власт сметала дека многу лесно ќе може да ги спроведе мерките за брза фашизација на средношколската младина во Македонија¹¹⁾, а такви мерки биле: носење црни униформи со број на левата рака, плаќање висока такса за упис и школување, насилно запишување во фашистичките младински организации „Браник“ и „Отец Паисии“, учество и манифестирање на фашистичките определби на свеченостите и празниците и сл. Таквите мерки на школската фашистичка власт наидуваат, во самиот почеток на учебна-

⁶⁾ Исто.

⁷⁾ Народен музеј Куманово, фонд: Документи за Кумановската гимназија, год. 1973, инв. бр. 54, 55.

⁸⁾ Државна реална и виша самоуправни гимназија Куманово, Извештај за школску 1939/40 годину, стр. 38.

⁹⁾ Miroљub Vasić, *Revolucionarni omladinski pokret u Jugoslaviji 1929—1941*, str. 658.

¹⁰⁾ Исто, стр. 480, 618, 658.

¹¹⁾ Гласник на Институтот за национална историја (Гласник на ИНИ), год. XIII, бр. 3, стр. 209; Куманово и Кумановско во НОВ, 1941—1942, Куманово, декември 1979, стр. 253, 254.

та година, на силен, единствен, добро организиран отпор¹²⁾ на сета прогресивна средношколска младина, раководена од организацијата СКОЈ. Скоевските раководства во гимназиите во договор и соработка со месните комитети на СКОЈ, обмислиле отпорот на учениците да добие повисока форма на организирање: отпорот да прерасне во штрајк против бруталните методи на фашизација на средношколската младина. Фашистичката школска власт чувствувала дека се подготвува отпор¹³⁾ против мерките за фашизација, но научена во Бугарија лесно да ги спроведува тие мерки била изненадена и дури зашеметена како може учениците од кумановската гимназија кон крајот на септември 1941¹⁴⁾ година, учениците на скопските гимназии¹⁵⁾ во почетокот на октомври 1941 година, од прилепската гимназија¹⁶⁾ во декември 1941 година, од велешката гимназија¹⁷⁾ во март 1942 година да организираат штрајкови против постојната организирана школска власт и во овие штрајкови масовно да учествуваат.

Основен мотив за организирање штрајкови биле на бугарските фашистички окупатори да им се докаже дека тие се окупатори и непријатели на македонскиот народ, а повод за организирање штрајкови биле: плаќањето такси за упис и школување, носењето црни ученички униформи со број на левата рака, насилното запишување во фашистичките младински организации „Браник“ и „Отец Паисии“. Барањата пак биле формирање ученички кујни за исхрана на сиромашни ученици, зачување делата на убавата книжевност преведени на српски јазик од француски, германски, руски и други јазици¹⁸⁾ и др.

Вчудоневидени од таквиот организиран масовен отпор, школските фашистички власти биле принудени на отстапување. Ги прифатиле основните барања на учениците дотолку повеќе што зад нив стоела сета прогресивна јавност во Куманово, Скопје, Прилеп, Велес и др. Дека највисоките органи на бугарската школска власт и лично Богдан Филов, тогашен претседател на бугарската влада и министер на просветата на „Царство Бугарија“ биле принудени на отстапување и усвојување на некои основни барања се гледа од следната одлука:

¹²⁾ Гласник на ИНИ, стр. 201—218; Скопје во НОВ 1941, Скопје 1973, стр. 218; Прилеп и Прилепско во НОВ 1941, Култура Скопје, 1976, стр. 176; Велес и Велешко во НОВ 1942, Титов Велес 1969, стр. 99, 100; Документи за младинското движење во Македонија 1941—1945, Скопје, 1961, стр. 34; док. бр. 4.

¹³⁾ Исто.

¹⁴⁾ Документи за борбата на македонскиот народ за самостојна и за национална држава, Скопје, 1981, стр. 305, док. 164.

¹⁵⁾ Скопје во НОВ 1941, Скопје 1973, стр. 218.

¹⁶⁾ Прилеп и Прилепско во НОВ 1941, стр. 176.

¹⁷⁾ Велес и Велешко во НОВ 1942, стр. 100.

¹⁸⁾ Гласник на ИНИ, год. XIII, бр. 3, стр. 205.

„Бедните ученици да се ослободуваат од такса независно од нивниот успех. Важи за сите новоослободени земји. Провитените ученици од првите две групи казнети по буква „О“ ги казнувам со смекнување на казната по буква „К“ (условно).

На останатите ученици кои ги потстрекнувале... да се намали поведението со две единици и на казна по параграф 200 буква „К“.

24. X. 1941 г.

Богдан Филов¹⁹⁾

Покрај отстапување да не се плаќа такса што се протегна и се однесуваше на сите ученици бугарската школска власт отстапи да врши притисок за носење на униформи и за запишување во фашистичките младински организации „Браник“ и „Отец Паисии“. Школската и полициската власт, се разбира, сепак реагираше на свој начин пред сè со апсење и исклучување на некои ученици организатори на штрајковите²⁰⁾, но соочена со отпорот и приговорите на јавноста во градовите таа беше принудена да попушти: уапсените ученици беа пуштени на слобода, а казните со исклучување беа заменети со намалување на поведението и право да се продолжи школувањето.

Во текот на 1941/42 учебна година низ форма на организирање штрајкови и други видови на отпор бугарската фашистичка власт и организациите на СКОЈ во гимназиите во Куманово, Скопје, Прилеп, Велес, Битола, Кавадарци и Струмица си ги одмерија своите сили: фашистичката школска власт го почувствува постоењето и пулсирањето на скоевската организација во школските клуби и се покажа немоќна да ја ослабне и уништи нејзината организациона основа. „Тие сд нив кои оваа година се VIII клас не дадоа добри резултати. Болни биле, болни останаа и болни си отидоа. Се разбира, не можам да ја скријам жалната појава дека учениците воопшто уште не се во состојба по дух и мисловна насока да свикнат со нашиот ред“, (т.е. да бидат воспитувани во фашистичкиот дух — б.м. Ј. Ц.), се веди во еден извештај на директорот на кумановската гимназија упатен до министерот на просветата на „Царство Бугарија“²¹⁾. Бугарската школска власт признава дека не успеала учениците скоевци и антифашисти да ги воспита во фашистички дух. Овие зборови претставуваат високо признание за цврстината, борбеноста и нескршливоста на организацијата на СКОЈ во гимназиите во Македонија.

Во деновите непосредно по завршувањето на учебната 1941/42 година ПК на СКОЈ за Македонија, на предлог од МК на

¹⁹⁾ Исто, стр. 217, 218.

²⁰⁾ Исто, стр. 216, 217; Велес и Велешко во НОВ 1942, стр. 100.

²¹⁾ Куманово и Кумановско во НОВ 1941—1942, стр. 265.

СКОЈ од Велес²²⁾, оцени дека постои политичка потреба актив-носта на организациите СКОЈ во гимназиите да се анализира на едно земско советување и при тоа да се изменат искуства, а дотогашните форми на политичка работа да се збогатат со нови антифашистички содржини. За таа цел ПК на СКОЈ на Македонија направи напори да организира земско советување, на кое треба да присуствуваат делегати на организациите на СКОЈ во гимназиите во Македонија. На свиканото советување²³⁾ беа свикани претставници—делегати на гимназиите од Скопје, Велес, Прилеп, Куманово, Струмица, Битола и Охрид, а гимназиите од Штип и Кавадарци ги застапуваше делегатот од Велес.

Организационите работи за одржување на земското советување пагаа во делокругот на ПК на СКОЈ за Македонија, а тие работи всушност ги спроведе МК на СКОЈ за Скопје, односно Љиљана Чаловска²⁴⁾, член на ПК на СКОЈ за Македонија, Кочо Битољану²⁵⁾ и Вера Ивановска-Коцевска²⁶⁾, членови на СКОЈ од Скопје. Како што беше навестено за времето на одржувањето на ова советување делегатите пристигнаа во Скопје и на определено место и со определени јавки нив ги дочекуваа и сместуваа Кочо Битољану и Вера Ивановска-Коцевска. За ова советување, всушност пристигнаа делегати од велешката, прилепската и кумановската гимназија, а делегати од битолската, струмичката и охридската гимназија не пристигнаа. Делегати на скопските гимназии и трговската академија беа: Кочо Битољану ги застапуваше гимназиите, а Вера Ивановска-Коцевска ја застапуваше трговската академија.

Утредента по пристигнувањето делегатите, со помош на Кочо и Вера, беа одведени во една приземна куќа во Маџир Маало. По куси интервали сите пристигнати делегати се прибраа во една поширока соба и советувањето можеше да отпочне.

Работата на советувањето траеше цел ден до паѓање на мракот на 20 јуни 1942 година²⁷⁾.

На советувањето присуствуваа: Љиљана Чаловска, воедно раководител на советувањето, Кочо Битољану, делегат на гимназиите од Скопје, Вера Ивановска-Коцевска, делегат на трговската гимназија во Скопје, Анче Андреевски²⁸⁾, делегат на ве-

²²⁾ Велес и Велешко во НОВ 1942, стр. 100; Историја на македонскиот народ, книга трета, Скопје 1969 година, стр. 339, 340.

²³⁾ Скопје во НОВ 1942, Скопје 1975, стр. 230; Музеј на град Скопје: Реконструкција на земското советување на СКОЈ на гимназиите во Македонија, стр. 1—28.

²⁴⁾ Носител на „Партизанска споменица 1941“.

²⁵⁾ Носител на „Партизанска споменица 1941“.

²⁶⁾ Учесник во НОВ од 1941 година.

²⁷⁾ Музеј на град Скопје; Реконструкција на земското советување на СКОЈ во гимназиите во Македонија, стр. 1.

²⁸⁾ Учесник во НОВ од 1941 година.

лешката, штитската и кавадаречката гимназија, Димитар Саботков-Саботко²⁹⁾, делегат на прилепската гимназија и Јордан Цекков³⁰⁾, делегат на кумановската гимназија.

Бидејќи беше пракса при одржување на илегалните состаноци најнапред присутните да се запознаат со политичката ситуација³¹⁾, раководителот на советувањето ги запозна присутните делегати со политичката ситуација на германско-советскиот фронт и со напорите за создавање на антифашистичката коалиција, потоа поднесе опширно излагање за борбите на југословенските партизани во Босна и Херцеговина, Црна Гора и во Јужна Србија. Во своето излагање Љиљана Чаловска посебно се задржа на појавата на првите акции на партизанските одреди во крушевскиот³²⁾, битолскиот³³⁾ и велешкиот³⁴⁾ крај. Изнесените податоци за акциите на партизанските одреди³⁵⁾ и за разорот на народноослободителната војна во Западна Македонија — напаѓање на селски општини, палење архиви, заплена на оружје, одржување зборови по селата и др., внесе борбен дух во сознанието на присутните делегати.

Откако беше поднесено излагањето за политичката состојба настана потреба да се утврдат задачите на организацијата на СКОЈ во гимназиите и тоа во отежнатите услови што ги наметнуваше фашистичката окупација на земјата. За да можат да се согледаат тие задачи беше потребно делегатите да поднесат извештаи³⁶⁾ за организационата поставеност, формите на политичка работа и политичка активност и тоа од почетокот на учебната година па сè до нејзиното завршување т.е. до денот на советувањето. Треба да се истакне дека без оглед на илегалните услови, кои бараа да се спазува принципот на конспирација, делегатите на советувањето ја изнесоа сета организациона основа и форми за организирање при што беа изнесувани податоци и за бројната состојба, број на скоевски кружоци, воспитните групи и симпатизери, но при изнесувањето на овие податоци, се разбира, во конспирација беа држани имињата на членовите на скоевските раководства во гимназиите. Накусо кажано присутните добија претстава за нараснатоста на скоевското движење во гимназиите и при тоа делегатите на орга-

²⁹⁾ Почина во 1947 година како директор на Републичкиот завод за цени.

³⁰⁾ Носител на „Партизанска споменица 1941“.

³¹⁾ Музеј на град Скопје: Реконструкција на земското советување на СКОЈ во гимназиите во Македонија, стр. 4.

³²⁾ *Vojna enciklopedija*, 6, Beograd 1964, str. 668, *Partizanski odredi u NOR*, Makedonija, br. 8.

³³⁾ Битола и Битолско во НОВ 1941—1942, Битола 1975, стр. 379.

³⁴⁾ *Trojna enciklopedija*, 6, Beograd, 1964, str. 669, br. 21.

³⁵⁾ Музеј на град Скопје: Реконструкција на земското советување на организациите на СКОЈ во гимназиите во Македонија, стр. 5.

³⁶⁾ Исто, стр. 5, 8, 9, 16, 18.

низациите што заостануваа во проширувањето на организационата основа можеа да ги согледаат новите задачи што пред нив ги поставуваше советувањето.

Прв делегат кој поднесе извештај за состојбата на скопските гимназии беше Кочо Битољану. Во извештајот тој изнесе податоци за активноста и бројноста на скоевската организација. Бројката за над 257³⁷⁾ члена на СКОЈ внесе охрабрувачки немир, но во исто време и задоволство меѓу присутните. Меѓутоа, тоа што внесе особена ведрина меѓу присутните беше дел од извештајот на Кочо за успешно изведените штрајкови во скопските гимназии, против бруталните мерки за фашизација на учениците. Беа изнесени податоци дека успешно изведените штрајкови го подигнале угледот на скоевската организација и дека масовното учество на учениците во нив создало услови за проширување на скоевската организација. Беа изнесени примери дека во штрајкувачките одбори биле вклучени ученици кои не биле организирани.

Со оглед на фактот што во Скопје имало голем број бегалци од Западна Македонија, која беше под власта на италијанските фашистички окупатори и нивните балистички слуги, беше укажано дека младинците од овој дел на Македонија можат пошироко да бидат опфаќани и организирани во редовите на СКОЈ.

За работата на СКОЈ во трговската академија извештај поднесе Вера Ивановска-Коцевска која исто така, по редоследот на Кочо, изнесе податоци за политичката активност и формите за работа на скоевците во трговската академија.

Поднесувањето извештај на Кочо им послужи на останатите и тие да поднесат извештај според редоследот на Кочо. За активноста на велешката, штипската и кавадаречката гимназија извештај поднесе Анче Андреевски³⁸⁾. Меѓу останатото тој зборуваше за текот на штрајкот во велешката гимназија, за судирот на учениците со школската и полициската власт и за начинот како успеале исклучените ученици да ги вратат во гимназијата да го продолжат школувањето. При тоа тој ја прикажа и поддршката на велешката јавност која се ставила на страна на учениците и тоа имало влијание врз школската власт таа да се откаже од ригорозните мерки што биле преземени против учениците—штрајкувачи. Со оглед дека Анче Андреевски ги застапуваше и штипската и кавадаречката гимназија тој ги запозна присутните со формите за работа, бројноста и со активноста на организациите на СКОЈ во овие две гимназии.

За активноста на скоевската организација во прилепската гимназија извештај поднесе Димитар Саботков-Саботко.

³⁷⁾ Исто, стр. 5, 9.

³⁸⁾ Исто, стр. 9, 10, 11.

За кумановската гимназија извештај поднесе Јордан Цеков. Освен податоци за организационата поставеност и за политичката активност тој во извештајот го прикажа текот на штрајкот на учениците кој бил изведен на 27, 28 и 29 септември 1941³⁹⁾ година. Во извештајот беше кажано дека штрајкот на кумановските средношколци има една посебност која се состои во тоа што учениците од оваа гимназија своите барања до директорот на гимназијата ги упатиле во вид на резолуција која била напишана врз основа на дискусијата на штрајкувачкиот одбор и потоа доставена до директорот. Во резолуцијата покрај барањата за укинување на такса за упис, против носење на црна униформа и др. било изнесено и барањето дека не треба да се палат книги—дела на убавата книжнина преведени на српски јазик од француски, германски, руски и други јазици и дека полицијата не треба да се меша во штрајкот. Триденевниот штрај завршил со успех.

Како една од позначајните акции која сите организации на СКОЈ во гимназиите ја беа извршиле со успех беше акцијата против насилното запишување на учениците во младинските фашистички организации⁴⁰⁾ „Браник“ и „Отец Паисии“. Самата фашистичка школска власт преземаше сериозни и добро синхронизирани мерки учениците да се запишуваат во овие две организации, а пред сè во организацијата „Браник“. Сите присутни на советувањето изнесоа податоци како низ конкретна работа успеале да извршат агитација меѓу учениците против запишувањето во овие две фашистички организации. Врз основа на добро осмислена агитација, наспроти притисоците и заканите, најголем дел на учениците во текот на 1941/42 учебна година не се запишаа да членуваат во овие младински фашистички организации. Поради таквата активност на скоевската организација двете фашистички организации, во основа, беа организации во кои членуваа само децата на бугарските чиновници дојдени од Бугарија и деца на некои родители со изразито бугарофилски определби. Со политичката работа на организациите СКОЈ во гимназиите двете фашистички организации беа изолирани⁴¹⁾ и не успеаја да ја извршат големата улога за фашизација и денационализација на Македонците-средношколци како фашистичката власт им ја беше поставила и определила.

Иако при завршување на советувањето не беа оформени ставовите за конкретна политичка работа и ангажирање сепак од самиот тек на советувањето т.е. од уводното излагање на раководителот и извештаите на делегатите, а исто така и од дискусијата, произлегува следното:

³⁹⁾ Гласник на ИНИ, Год. XIII, бр. 3, стр. 208.

⁴⁰⁾ Музеј на град Скопје: Реконструкција на земското советување на организациите на СКОЈ во гимназиите во Македонија, стр. 18, 20.

⁴¹⁾ Куманово и Кумановско во НОВ 1941—1942, стр. 265.

— Раководителот на советувањето стекна целосен увид⁴²⁾ во организационата основа и во формите за политичка работа на СКОЈ во гимназиите т.е. во оние гимназии чии делегати присуствуваа на ова советување;

— Во сите организации на СКОЈ во гимназиите се чувствува раздвиженост и готовност за отпор⁴³⁾ и борба против бугарските фашистички окупатори. Оваа раздвиженост и готовност е составен дел на општата раздвиженост на младината во Македонија;

— Средношколската младина е нераздвоен дел на младината на Македонија чија основна сила е работничката младина⁴⁴⁾;

— Учесниците на советувањето успешно ги изменија формите⁴⁵⁾ за организирање на СКОЈ и за неговото акционо оспособување;

— Организацијата на СКОЈ во гимназиите израснала и во борбата против бугарската школска власт и полиција на дело се докажала како составен дел на антифашистичките сили во Македонија⁴⁶⁾;

— Да се надмине секташкиот однос⁴⁷⁾ за опфаќање на нови членови и со тоа да се проширува организационата основа, а преку нови содржини акционо да се оспособуваат членовите;

— Пошироко ангажирање на скоевците во прибирање на народната помош⁴⁸⁾;

— Популаризирање на партизанското движење⁴⁹⁾ во Македонија и агитирање меѓу учениците за одење во партизани;

— Раскринкување на бугарските фашистички окупатори и нивните слуги;

— ПК на СКОЈ т.е. ПК на КПЈ за Македонија може да смета на организацијата СКОЈ во гимназиите како извор на млади и одани кадри⁵⁰⁾ на народно-ослободителната борба.

Покрај овие ставови за конкретна политичка работа присутните делегати на советувањето се здобија и со нови искуства за проширување и зацврстување на своите организации.

42) Музеј на град Скопје: Реконструкција на земското советување на организациите на СКОЈ во гимназиите во Македонија, стр. 6, 8, 11, 17, 18.

43) Исто, стр. 2, 5, 6, 9, 10, 12.

44) Исто, стр. 19, 21.

45) Исто, стр. 5, 6.

46) Исто, стр. 8, 12.

47) Исто, стр. 7.

48) Исто, стр. 4.

49) Исто, стр. 4, 6, 8, 10.

50) Исто, стр. 12.

Еднодневното советување на организациите на СКОЈ во Македонија покажа дека средношколската младина е готова да земе учество во партизанските одреди и со оружје в раце да ја продолжи борбата против бугарските фашистички окупатори и нивните германско-италијански господари.

*

* *

По завршеното советување Љиљана Чаловска му даде на Јордан Цеков еден леток со задача да го пренесе во Куманово и потоа летокот да се проучи и обработи на состаноците. Кога утрентата на 21 јуни тој стигна во Куманово ја прочита содржината на летокот. Во свежо сеќавање му остана дека во летокот, меѓу другото, беше истакнато како кумановските средношколци први стапиле во штрајк против бугарската фашистичка школска власт. Во летокот пишуваше:

„Први кумановските средношколци стапија во борба со лажните фашистички „просветители“. Целата фашистичка цган се нафрли врз младите борци преку затворање, тепање, застрашување на родителите и исклучување од училиштето. Прилепските, скопските, велешките, кавадарските, битолските, струмичките и други средношколци не останаа поназад⁵¹⁾.

Ваквата оценка за штрајкот на кумановските средношколци, дадена од страна на ПК на СКОЈ за Македонија, мошне охрабрувачки делуваше врз натамошното оспособување на организацијата на СКОЈ во кумановската гимназија.

*

* *

Така накусо кажано организациите на СКОЈ во гимназиите во Македонија го одржаа земското советување и на ова советување добија нови задача за потоа, со младинска жар и занес, да земат учество во партизанските одреди, баталјони и бригади. Настаните што се одиграа во втората половина на 1942 и во текот на 1943 година, а особено во 1944 година, кога во Македонија масовно се разгоре вооруженото востание против бугарските фашистички окупатори и нивните германски господари, тие настани покажаа дека голем дел од членовите на СКОЈ — средношколци, заминаа во состав на единиците на народно-ослободителна војска и во светлата народно-ослободителна борба ги дадоа своите младешки животи за ослободување на нашата зем-

⁵¹⁾ Документи за младинското движење во Македонија 1941—1945, стр. 34, док. бр. 4.

ја, а нивните врсници, кои со нив се бореа и го доживеаја ослободувањето, зедаа учество во социјалистичката изградба и преобразба на нашата братска заедница Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Jordan CEKOV-DANE

**„THE ZEMSKO“ CONSULTATION OF THE ORGANISATION OF
THE SKOJ IN THE GYMNASIUMS OF MACEDONIA IN 1942**

S u m m a r y

In 1942 in Skopje was held „Zemsko“ consultation of the organisation of the SKOJ (The Union of Communists of the Youth of Yugoslavia) in the gymnasiums in Macedonia. Delegates from the gymnasiums from Skopje, Kumanovo, Veles and Prilep attended the consultation. The consultation was headed by Liljana Čalovska, member of the RC (Regional Committee) of the SKOJ of Macedonia. During the working part of the consultation the delegates gave their reports concerning the organisation and forms of working. At the final part of the consultation new ways were determined for inclusion of the youth and new tasks were set up for further extension of the organisation of the SKOJ in the gymnasiums and for inclusion of the secondary school youth in the partisan detachments.